

ВИЗНАЧЕННЯ, ПРАВОВИЙ СТАТУС, РЕЄСТРАЦІЯ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ЗМІНИ В ЗАКОНОДАВСТВІ

Опанасюк В. В., *канд. політ. наук, доц. СумДУ,*
Андрійченко Н., *студ. гр. Ю-13*

Релігійна свідомість населення сучасної України суттєво відрізняється від релігійної свідомості, яка була притаманна українському суспільству за радянської доби. В основному законі України – Конституції закріплено право кожного громадянина на свободу світогляду та віросповідання (ст. 35) [1]. Діяльність релігійних організацій у цьому зв'язку є суттєвим чинником утвердження права на свободу совісті в нашому суспільстві.

Проблема полягає в тому, що в законодавстві України відсутнє чітке визначення правового статусу релігійних організацій. Так само, залишається проблемним визначення цього поняття в наукових дослідженнях українських правознавців. Зрештою, це приводить до невизначеності норм законодавства або до правових колізій.

Так, П. М. Любченко вважає, що релігійні організації можна розглядати як одну з форм самоврядування громадян, які належать до одного й того ж культу, віросповідання, релігійного напрямку або течії та об'єдналися за власним волевиявленням із метою задоволення своїх релігійних потреб [2, с. 35]. Змістовно визначає згадане поняття А. М. Черній, для якого “релігійні організації – це об'єднання послідовників певного віросповідання, цілісність і єдність яких забезпечується змістом віровчення та культом, системою організаційно оформлених правил і ролей; система різновидів організаційно оформлених релігійних об'єднань, що мають управлінські й виконавчі органи, чітку структуру, цілісність і єдність яких забезпечується змістом релігійної парадигми і культу [3, с. 131]”.

У ст. 7 Закону України “Про свободу совісті та релігійні організації” (1991) зазначено, що релігійні організації створюються з метою задоволення релігійних потреб громадян, мають ієрархічну та організаційну структуру, статут (положення). Законодавець перелічує релігійні організації. Це релігійні громади, управління і центри, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства, духовні навчальні заклади, а також об'єднання, що складаються з вищезазначених релігійних організацій [4]. Фактично, згаданий перелік вичерпує законодавчо визнані форми релігійних організацій. Цією ж статтею до релігійних організацій віднесено релігійні

об'єднання релігійних організацій, тобто організаційні структури вищого рівня – організації, що об'єднують релігійні організації – самостійні юридичні особи.

Верховна Рада України 16 жовтня 2012 р. внесла зміни до Закону України “Про свободу совісті та релігійні організації” [5]. Проте ці зміни не долають протиріччя в законодавстві, а навпаки, заплутують його. Так, законодавець ст. 13 запроваджує дві неузгоджені між собою процедури, необхідні для набуття статусу юридичної особи – реєстрацію статуту релігійної організації (в Мінкультури чи обласних держадміністраціях) та державну реєстрацію релігійної організації (в органах Укрдержреєстру). Із законодавчих новацій не зрозуміло, у якій саме послідовності ця реєстрація має відбуватися.

Створення будь-якої юридичної особи, зокрема, релігійної організації, з необхідністю передбачає, перш за все, прийняття певного акту волевиявлення її засновників, яке закріплюється в установчих документах. Установчим документом кожної релігійної організації, відповідно до чинного законодавства про свободу совісті та релігійної організації, є статут або положення.

Згідно зі змінами, релігійна організація може набути статус юридичної особи винятково за результатами державної реєстрації в органах Укрдержреєстру та без окремої реєстрації статуту в Мінкультури чи обласній державній адміністрації. І це тому, що редакція Закону не лише відкидає принцип “єдиного вікна”, запропонований Всеукраїнською Радою Церков і релігійних організацій, але й не пов'язує між собою ці дві реєстраційні процедури. Такий неоднозначний зміст правових норм не пасує жодному законодавчому акту, першочерговим завданням якого є врегулювати суспільні відносини, а не створювати хаос.

Таким чином, чинний Закон України “Про свободу совісті та релігійні організації” потребує вдосконалення. Поряд із цим за 20 років незалежності України склалася усталена практика його застосування, що дозволяє зберігати баланс відносин у релігійній сфері. Саме тому будь-які зміни у цій чутливій площині законодавства слід розробляти та приймати в тісному та правдивому діалозі з тими, кого вони безпосередньо зачіпають і кому згідно з ними діяти, тобто з релігійними організаціями та спільнотами вірян.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Верховна Рада України : офіційне видання. – К. : Парлам. вид-во, 2007. – 64 с.
2. Любченко П. М. Релігійні організації як елемент громадянського суспільства та їх взаємовідносини з органами місцевого самоврядування / П. М. Любченко // Проблеми законності. – 2010. – Вип. – 106. – С. 27-37.
3. Черній А. М. Релігієзнавство : навч. посіб. / А. М. Черній, А. І. Лахно. – К. : Європ. ун-т, 2004. – 288 с.
4. Верховна Рада УРСР. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23.04.1991 № 987-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
5. Верховна Рада України. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства юстиції України, [...] : Закон України від 16.10.2012 № 5461-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5461-17>

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, м. Суми, 19-20 квітня 2013 р. / Відп. за вип. В.В. Опанасюк. — Суми : СумДУ, 2013. — Ч.3. — С. 97-99.